איגוד עמלי התורה
איגוד קהילות האברכים ירושלים

קהילות

בס"ד ◆ גליון ה' ◆ אב התש"פ ◆ 0799-444-971 ◆ a0799444971@gmail.com

מפי רבותינו

הגאון הגדול רבי נפתלי אבדר"ל שליט"א, רב קהילת מנין אברכים נו"י

הצטרפות למנין כשאין העשרה במקום אחד

הנה בימי בין הזמנים וטיולים וכדו' קורה שנאלצים בדיעבד להתפלל במקום פתוח (והחכם עיניו בראשו שלא להגיע לכך אלא להתפלל מוקדם במקום ראוי), ובמיוחד בתקופה האחרונה מאז פשט לצערנו נגיף הקורונה, שהיו ימי סגר שהורו שלא להתקהל אפילו ברחוב לתפילה במנין (מחשש קירבה והידבקות ח"ל), ולאחמ"כ הגבילו כמות המתפללים בביה"כ ואיכא מקומות שחילקו ביה"כ לגמרי וכו', ונמצא שרבים מתפללים ברחבת ביה"כ, בחצרות הבתים וכל כיו"ב. וכן קורה שיש כמה מתפללים באותו בניין שנמצאים בבידוד מחמת חשש הדבקה של אחד השכנים וכיו"ב.

מציאות זו מעלה במקרים רבים את הנידון של הצטרפות למנין כשיש עשרה הרואים זא"ז אך אינם במקום אחד.

דין עשרה הרואים זא"ז מדשויות נפרדות

והנה בשו"ע (סימן נ"ה סי"ג) איתא דכל העשרה וגם הש"ץ צ"ל במקום אחד ואז מצטרפים, אולם בסי"ד כתב דאם יש תשעה בביהכ"נ ואחד מראה להם פניו מבחוץ - בחלון, מצטרף עמהם. ומקורו מהרשב"א ועוד דלמדו כן מהלכות זימון, דמבואר בסימן קצ"ה דשתי חבורות הרואים זא"ז - מצטרפים לזימון - אע"פ שכל קבוצה נמצאת בבית אחר. אולם בסי"מ כתב השו"ע דאם קצת מהאנשים בביהכ"נ וקצתם בעזרה - אינם מצטרפים, ובכדי שלא יסתור מש"כ בסי"ד - דמצטרפים, כתב המשנ"ב בשם הפמ"ג - דבסי"ח איירי דלא רואים זא"ז אבל אם רואים זא"ז מצטרפים אע"פ שהם בב' רשויות נפרדות.

אולם כבר האריך בזה בביה"ל (ד"ה ש"ץ) וכן במשנ"ב (סקנ"ח, וסקנ"ז ועוד) דבתי דבשעה"ד אפשר לסמוך על עיקר הדין דאם רואים זא"ז מצטרפים אע"פ שכל אחד ברשות נפרדת, מ"מ לכתחילה יש לחוש לגר"א וסיעתו דלא הסכימו לדמות תפילה בציבור לזימון, ובתפילה לא מהני שיהיו רואים זא"ז אלא בעינן שיהיו ממש ברשות אחת כמבואר בסי"ג.

וגם בכה"ח (סק"ט) הביא כמה מגדולי חכמי ספרד שלמדו אפילו בשו"ע דלא כ"כ הסכים לרשב"א (ואפילו הרשב"א עצמו כתב כן רק ע"ד "אפשר").

עלייה וקריאה מס"ת

כיון דבחלקו בזה גדולי הפוסקים - הגר"א וזר"א ופמ"ג ועוד נראה דעדיף לעשות רק מה שמוכרח. וכן בקה"ת - שיעלו רק מי שיכול לקרוא מתוך הס"ת.

ומ"מ במקרה של שעה"ד - במקרה בו במשך כמה שבועות א"א לומר קדיש וקדושה, אמרתי דודאי רואים הם גדולי הפוסקים - כפשטות דעת מרן (סי"ד) דמשנ"ב סמך ע"כ בשעת הצורך לצרף למנין ע"י שיהיו עשרה רואים זא"ז. עכ"פ לענין קדיש וקדושה וברכו [ויתכן דבכה"ג עדיף להתפלל "תפילה בחזרה קצרה" ולא לעשות חזרת הש"ץ, ובפרט שלא ברור שכולם יקשיבו וכל הענין שנוי במחלוקת וכנ"ל, אולם יש הביאו מהגר"מ פינשטיין זצ"ל דבכה"ג אחד מהציבור לא יתפלל ביחד עמהם, אלא כשיסיימו, יתחיל להתפלל בקול ויאמר קדושה וכל הברכות ויענו אחריו אמן].

וכמו"כ - מדינא אפשר גם להביא ספר תורה (ולהניחו במקום נכבד וכו') ויקראו בו בשני וחמישי ובשבת - רק מאותה משפחה, ובשבת ויו"ט שיש הרבה עולים - אם אין מספיק בני בית במרפסת שבה הס"ת (אבא ובנים וחתנים וכו') יוכל אחד לקרוא ולברך כמה פעמים כמבואר בשו"ע סוס"י קנ"ג (כמו שנוהגים כשאין לוי - שהכהן עולה פעמיים) [והנה כשאחד ממצא במרפסת אחרת מחמת בידוד או סגר וכדו', ומסתכל ממרחק של כמה מטרים על הס"ת (ולא רואה הכתב) ומברך, והבעל קורא קורא עבורו, נ"ב דיתכן דרק לרמ"א (סימן קל"ט ס"ג) דמיקל בסומא אולי יש ע"מ לסמוך (וגם זה נראה דוחק - דשאני התם דהסומא אוחז בס"ת ומתייריך אליו" משא"כ בזה) אולם לשו"ע אין לנהוג כן, אלא רק מי שיכול לקרוא מתוך הס"ת - יוכל לעלות לתורה, כמבואר בשו"ע סימן קל"ט ס"ג].

ולענין ברכת מעין שבע - למנהג ירושלים, וכן לנוהגים כבא"ח (גם בשאר מקומות) יאמרוה, אולם לנוהגים כשו"ע - לא יאמרוה מחוץ לירושלים, דאינו "ביהכ"נ קבוע".

והנה לענין ברכת כהנים, אם לא עושים חזרת הש"ץ - אין לעשות ברכת כהנים, דמבואר בביה"ל והר צבי ועוד דלפשטות הפוסקים - ברכת כהנים נתקנה רק בחזרת הש"ץ, ותפילה "קצרה" לא חשיבא חזרה (וכבר הארכנו בזה במקו"א) אולם אם עושים חזרה - יש ע"מ לסמוך לעשות גם ברכת כהנים (עכ"פ פעם ביום) ושהכהן יחזיר פניו כלפי הציבור (ויש מנהגים שעשו ברכת כהנים רק במוסף בשבת ויו"ט).

צידוק כאשר אין כביש וכיו"ב המפריד

והנה כיון שהמקור לצרף ברואים זא"ז הוא מהלכות זימון, הלא השו"ע הביא בסימן קצ"ח את דעת הגר"י דאם רה"ר (וכתב המשנ"ב דה"ה שביל קבוע וכו') מפסיק ביניהם - אינם מצטרפים (והגם דשו"ע כתב כן בשם י"א, מ"מ בכה"ג כתב דיתכן דהוא מוסכם לכו"ע), ולכאורה ה"ה בזה. ושו"ר שכ"כ הפמ"ג להדיא (סימן נ"ה א"א סקי"ב) וכבר העיר בזה במשנה שכיר (להר' יששכר טייכטל). ולכן אם מתפללים בחצר או אף מרפסות שבאותו בנין - או בשני בניינים סמוכים שאין כביש וכדו' ביניהם, יוכלו להצטרף[1].

אולם פשיטא דאחר שכבר יש עשרה בצד אחד - גם אלו הנמצאים מעבר לכביש יוכלו לענות קדיש וקדושה וברכו ולצאת יד"ח קה"ת וכו' [אולם אי חשיב לנמצאים מעבר לכביש "תפילה בציבור" - אינו כ"כ פשוט, דשע"ת (סקי"ד) נקט בשם המחזיק ברכה (סק"מ) דחשיב תפילה בציבור, וכ"כ במשנ"ב (סקנ"ח) בשם הרדב"ז, אולם בשם חיי אדם כתב שם דרק יכול לענות עמהם קדיש וקדושה ולא חשיב לדידיה תפילה בציבור, וצ"ע, ועי"ע משנ"ב סקנ"ב].

באופן דאינם רואים זא"ז

והנה במקרה שאינם רואים זא"ז, כגון היכא דיש חדר מדרגות מרווח שכ"א יוצא לפתח ביתו **ואינם** רואים זא"ז (כמובן רק אם עפ"י הוראת הרבנים, וחכמי הרפואה - יש רשות לעשות כן) ורחוקים זמ"ז, יש לדון אם מצטרפים, דנהי דמבואר בפמ"ג (סימן נ"ה א"א סקי"ב) ובמשנ"ב (סקמ"ח) דברשות אחת ממש מצטרפים אע"פ **שאינם** רואים זא"ז, מ"מ נהי דכאן הכל מוקף מחיצות (ותקרה) ולכאורה הכל נחשב כרשות אחת, אבל הלא - כל שנים - שלשה נמצאים בקומה ומפלס אחה, ובפרט שיש מעקה ביניהם ואולי חשיב למחיצה ביניהם ואינם מצטרפים?

אולם שמעתי שהגר"ר שרייבר שליט"א הורה דמצטרפים, משום דכל מפלס וקומה "פרוץ במילואו" למפלס שתחתיו, וגם הגדר (המעקה) לא הוי מחיצה, דלא נועד להפסיק ביניהם, אלא רק להגן מנפילה (רח"ל) ודמי למש"כ בשו"ע (סימן נ"ה סעיף י"ט) דש"ץ העומד בתיבה המוקפת מחיצות - היא בטלה לביהכ"נ. וה"נ בזה.

בכל כה"ג ראוי שהחזן יהיה מבני אשכנז

והנה כל מה שכתבנו הלא לסמוך ע"כ בשעה"ד, אולם יש מגדולי חכמי הספרדים שליט"א בדורינו שהורו לא להנהג כן, עפ"י הכה"ח הנ"ל שהביא מגדולי חכמי ספרד דיתכן דאינם מצטרפים ברואים זא"ז אלא בענין שכולם יהיו ברשות אחת.

לכן נראה דודאי עדיף שהש"ץ וכן עשרה מהמתפללים יהיו מבני אשכנז - דעכ"פ הפמ"ג ומשנ"ב סמכו על פשטות דעת השו"ע (סי"ד) דמצטרפים. ואז גם בני ספרד - פשיטא דיוכלו לענות קדיש וקדושה וברכו ולצאת יד"ח קה"ת וכו'.

אבל היכא דלא אפשר, כיון דהוא שעה"ד - דלא יתכן להשאר בלי קדיש וקדושה וכו' זמן רב, נראה דגם לבני ספרד - כדאיים הם גדולי הפוסקים הנ"ל לסמוך עליהם כפשטות השו"ע ורשב"א, דהא גם החיד"א דהוא מהמסכימים לדר"ח וסיעתו (שהובאו בכה"ח הנ"ל) מ"מ כתב במחז"ב (סקי"א, הובא בשע"ת סקט"ו) דבזמן המגפה (רח"ל) דא"א לנו להשאר ארבעים יום בלי קדיש וקדושה וכו' - אם יש ששה במקום אחד וארבעה במקום אחר - **מצטרפים**, וה"נ בזה.

וכן א"ל גם מרן הגרש"י דעפרני שליט"א שכן הורה למעשה (וראוי שיראו זא"ז היטב לא דרך תריס וכזכוכית - כה"ח סקע"ו).

1. ונראה דאפילו אם אחד יעמוד על הכביש לא יצרפם, דמבואר במשנ"ב (סימן נ"ה סקנ"ד) ושע"א (סימן קצ"ו סק"ו) דדק ש"ץ או המזמן שהם צריכים אותו, ודעתם עליו מצרף בין שני בתים. וכאן נראה דאפילו הש"ץ לא יצרפם דשאני התם בנמצא על המפתן השייך לבית, משא"כ בזה דהוא רה"ר, דמסתבר דהמקור לתהר"י דרה"ר מפסיק הוא מפאה - דרה"ר מפסקת, ומסתבר דש"ץ לא יצרפם.

מאודי האומה

הרב המדבי"ץ: הגאון רבי מרדכי ברדוגו צצוק"ל // י"ד אב

הגאון הקדוש רבי **מרדכי בירדוגו** המכונה **הרב המרבי"ץ**, נולד בשנת תע"ה בעיר מאקנס שבמרוקו לאביו הגדול רבי **יוסף בירדוגו** זצ"ל, שהיה נכדו של רבי **משה בירדוגו** (הקדמון), ראש משפחת בירדוגו הנודעת בערי מקנס ורבאט מזה כארבע מאות שנה.

בצעירותו למד המרבי"ץ בבית מדרשו של גדול הדור באותה עת, רבי **משה בירדוגו**, המכונה "**הרב המשבי"ר**", שהיה בן דודו. ישיבתו של הרב המשבי"ר נודעה לתהילה במקנס ורוב תלמידי החכמים של העיר בדור שאחריו למדו בבית מדרש זה. המשבי"ר היה גם רב ואב"ד העיר ונודע בידידותו עם רבי **חיים בן עטר**, בעל האור החיים הקדוש (ראה באה"ח דברים א, טז: "ושמעתי מפי חכם גדול חסיד וגדול בישראל חביב עלי כרוחי ה"ה הרב ר' משה בירדוגו זלה"ה").

בבית מדרש חשוב זה עלה רבינו ונתעלה, ולמרות גילו הצעיר בין הלומדים, התבלט בכשרונותיו ובהתמדתו. רבו שהבחין בכך היה מקרבו ומחבבו ונהג לפלפל עמו רבות בהוויות דאביי ורבא. חידושים רבים שהעלו השניים מתקופה זו הודפסו לימים בספרי הרב ותלמידו, "**ראש משביר**" ו"**תורת המרבי"ץ**" (ראה להלן). בדרך לימודו אחז בעקבי שיטת רבו שהיתה חדירה עיונית מעמיקה לתוככי פשט הסוגיה בסברה ישרה ונכוחה, ומאידך הסתייגות מפלפולים שאינם לאמיתה של תורה. כך למשל, בסיום מערכה ארוכה על סוגיה במסכת פסחים כותב רבינו: "ויש דרך אחרת... ומשום שאינו אוחז בעקבי הפשט לא נכון בעיני, והמעיין יבחר ויקרב".

עם הגיעו לפרקו השיא לו רבו את בתו השלישית, בליידא. לאחר פטירת רבו היה הרב המרבי"ץ לרוח החיה בהנהגת הישיבה וירש את מקומו ברבנות העיר. בערך בשנת תק"ב מונה גם לדיין ועד מהרה תפס את מקומו בשורה הראשונה של גדולי דורו. המרבי"ץ השיב תשובות הלכתיות לכל רחבי מרוקו, חתם על תקנות רבות בעירו ונודע כאחד מגדולי מעתיקי השמועה בדורו.

למרות שנות חייו הקצרים, הרב המרבי"ץ הותיר את חותמו על כל חכמי ופוסקי המערב שנים רבות אחריו, הן בתשובותיו ההלכתיות, בתקנותיו החשובות ובדרשותיו מעוררות הלבבות.

נלב"ע בי"ד אב תקכ"ב, והותיר אחריו שני בנים ובת, הלא הם הגאונים רבי **יקותיאל בירדוגו**, ממלא מקומו ברבנות העיר, ורבי **רפאל בירדוגו**, מחבר השו"ת "**משפטים ישרים**" שנודע לימים בכינויו "**המלאך רפאל**".

הותיר אחריו יבול רב של חידושי תורה בכל מקצועות התורה. רובם נותרו עדיין בכתובים, וחלקם נדפסו בספר "**תורת המרבי"ץ**" שבהוצאת מכון אהבת שלום (ירושלים תשע"ז).

מסורת אבותינו

הגאון רבי רחמים זיאת-קצין שליט"א – מח"ס עדוך לכל

טיול כד"ת ששכדו עמו

שאלה גדולה שואל כל בחור וצודב, כל אברך ובין תורה, מה טיבה של עבודה בימים אלו הנקראים בין הזמנים? ומה דעת רבותינו גדולי האומה זצוק"ל בנושא זה?

ובכן, 'בין הזמנים' הרי הוא 'זמן' שעבודתו אינה פחותה מעצם הזמן! הא למה הדבר דומה? לזמן הקדוש שבין מוסף וסדר העבודה דמוסיף יום הכפורים, לבין מנחה של יום הכפורים. שאף אמנם שרוב העם פורש למנוחה, אולם עדיין יום הכיפורים הוא, והמנוחה לא נועדה אלא להחליף כח להמשך עבודת היום. כך ממש זה ימי בן הזמנים שנועדו ביסודם לקיים "יקוו השם יחליפו כח".

והנה, בימים אלו ימי בין הזמנים שהם ימים שהחמה בתוקפה, נהגו העם לצאת לטייל, עיי"כ עין זה לחרח"פ **במל"ח** (מ.ח). ומי שעיניו בראשו, יש לו להיהנר שבעתיים, על אבן אחת שבעה עיניים, שלא יגיע לידי מכשול חלילה. עיי' **פלא יועץ** (ערך טיול) **וביערות דבש** (מ"ב דדרש ה).

והנה, בעבר היה מנהג המלכים שכיום אמצוהו רבים, לילך לבתים אחרים לשם החלפת אוירה וניתוק מן השגרה, **וכדברי המאירי הוריות** (י ע"א) וז"ל: שהיה למלכים בית מיוחד לעמוד שם לפעמים דרך טיול, כשרוצים לסלק עצמם מעסקי בני אדם, שבוע או שבועיים או חודש, לפי מה שרוצים ע"כ. ואכן, אצל בני התורה המושג נופש או טיול מקבל מושגים חדשים, כאשר בראש ובראשונה הוא נופש וטיול של היתר, של מנוחה ואף של מצוה.

כיצד אם כן הופכים טיול ואתנחתא למצוה?

הנה כל לשון אדוננו **הרמב"ם** (**הלכות יסודי התורה ב, א**): הקל הנכבד והנורא הזה מצוה לאהבו וליראה אותו, שנאמר: ואהבת את ה' אלקיך, ונאמר את ה' אלקיך תיירא. (ב) והיאך היא הדרך לאהבתו ויראתו? בשעה שיתבונן האדם במעשיו וברואיו הנפלאים הגדולים ויראה מהן חכמתו שאין לה ערך ולא קץ, מיד הוא אוהב ומשבח ומפאר ומתאוה תאוה גדולה לידע השם הגדול, כמו שאמר דוד: 'צמאה נפשי לאלקים לקל חי'. וכשמחשב בדברים האלו עצמן, מיד הוא נרתע לאחוריו ויפחד וידוע שהוא בריה קטנה שפלה אפלה עומדת בדעת קדמה מעוטה לפני תמים דעות... עכ"ל.

הנה מלמדנו הרמב"ם, שעל ידי התבוננות רואיה בבריאה, מגיעים לקיום שתי מצוות מיסודי התורה: אהבת ה' ויראת ה'. במצא איפה, שכאשר מטיילים בהרים ובגבעות בבקעות ובגאיות, אם יתן המטייל ליבו ודעתו לעוד פרט! לראות פלאי ה' ולהתבונן חסדי ה', הנה הוא מוצא מן הטיול ריווח רוחני רב ועצום, שתי מצוות תמידיות.

ואם בטיול עסקינן, ראה לשונו של **האור החיים הקדוש ויקרא** (כו' ג) על הפסוק 'אם בחוקותי תלכו' וז"ל: וטעם אומרו לשון "הליכה"... ירצה על דרך אומרם ז"ל (סנהדרין קב.). שאמר הקדוש ברוך הוא לירבעם חזור בך ואני ואתה ובן ישי טייל בגן עדן וכו' עד כאן, ואמרו המקובלים (עיין זה"ק פרשת נח) כי טיול זה היא הדרגת שעשוע שאין למעלה ממנו, אשרי אנוש יזכה לו. ואם יאמר אדם במה יזכה ילוד אשה להדרגה זו? לזה בא המאמר כאן ואמר אם בחקתי, באמצעות עסק התורה תלכו, היא הליכה בעלמה מעינו כל חי, שהוא הטיול, באמצעות התורה תטיילו במקומות הבעלמים עכ"ל.

ואם חשקה נפשנו לחבר בין כל האמור, הנה כך הוא מלמדנו הרמב"ם, שעל ידי התבוננות הראיה ויקרא, מגיעים לקיום שתי מצוות מיסודי התורה: אהבת ה' ויראת ה', נמצא איפה, שכאשר מטיילים בהרים ובגבעות בבקעות ובגאיות, אם יתן המטייל ליבו ודעתו לעוד פרט! לראות פלאי ה' ולהתבונן חסדי ה', הנה הוא מוצא מן הטיול ריווח רוחני רב ועצום, שתי מצוות תמידיות.

ואם בטיול עסקינן, ראה לשונו של **האור החיים הקדוש ויקרא** (כו' ג) על הפסוק 'אם בחוקותי תלכו' וז"ל: וטעם אומרו לשון "הליכה"... ירצה על דרך אומרם ז"ל (סנהדרין קב.). שאמר הקדוש ברוך הוא לירבעם חזור בך ואני ואתה ובן ישי טייל בגן עדן וכו' עד כאן, ואמרו המקובלים (עיין זה"ק פרשת נח) כי טיול זה היא הדרגת שעשוע שאין למעלה ממנו, אשרי אנוש יזכה לו. ואם יאמר אדם במה יזכה ילוד אשה להדרגה זו? לזה בא המאמר כאן ואמר אם בחקתי, באמצעות עסק התורה תלכו, היא הליכה בעלמה מעינו כל חי, שהוא הטיול, באמצעות התורה תטיילו במקומות הבעלמים עכ"ל.

הנה לפנינו טיול בעולמה של תורה, שעל ידה זוכים לטיול בגן עדן. וכלשון רבנו **הפלא יועץ** (ערך הליכה) וז"ל: ואין לך טיול טוב מבית המדרש שהוא פרדס לצדיקים וגורם להם לטייל בג"ע ע"כ. ובעת שהוא מטייל הן בחוצות כנ"ל, והן בעולמה של תורה מבבלי לירושלמי ומתורה לנביאים וכו', או בשניהם יחד, יתבונן בגדלות נותן התורה ובפלאיה, וכך יגיע ליראה ולאהבה, ויזכה לצבור כוחות פיזיים גשמיים ורוחניים להגיע לזמן אלול הקדוש ביתר שאת ויתר עז. ה' יזכנו.

מקובלנו מרבותינו וחכמינו ז"ל, כי בין הזמנים לא נועד לבטלה חלילה, אלא להחלפת אווירה - והיינו גם בעצם לימוד התורה. שבשונה מכל יומות השנה הנה בבין הזמנים יוצאים 'לטייל' בשאר מסכתות הש"ס וחומרי לימוד שאינם מסדר היום בשאר יומות השנה - ראה רשב"ץ אבות (ב, טז) ודו"ק. וכך לשון הריש גלותא רבנו הגרי"ח בספרו בניהו בן יהוידע סנהדרין (קב ע"א) ודע, כי ענין טיול זה דאמר ליה רחמנא לירבעם, הוא לימוד התורה בפרד"ס נקרא טיול ע"כ. וכזאת ראה בלשונות **הרמב"ם** (פיהמ"ת ח, יג) **ומרן ביו"ד** (רמ"ו ד).

הנה לפנינו טיול בעולמה של תורה, שעל ידה זוכים לטיול בגן עדן. וכלשון רבנו **הפלא יועץ** (ערך הליכה) וז"ל: ואין לך טיול טוב מבית המדרש שהוא פרדס לצדיקים וגורם להם לטייל בג"ע ע"כ. ובעת שהוא מטייל הן בחוצות כנ"ל, והן בעולמה של תורה מבבלי לירושלמי ומתורה לנביאים וכו', או בשניהם יחד, יתבונן בגדלות נותן התורה ובפלאיה, וכך יגיע ליראה ולאהבה, ויזכה לצבור כוחות פיזיים גשמיים ורוחניים להגיע לזמן אלול הקדוש ביתר שאת ויתר עז. ה' יזכנו.

פניני דיומא

הגאון הגדול רבי מאיר אמסלם שליט"א – דומ"ץ נווה יעקב ואב"ד פחד יצחק

ידיעות נחוצות לימי בין הזמנים

ערב בין הזמנים יש לעורר על כמה נקודות בהלכה שלא יבא הבן ישיבה היקר, והאברך הנעלה ליכשל חלילה. דהנה גדול"י העירו ועוררו רבות על כך שימי בין הזמנים אינם ימי פורקן אלא ימים מיוחדים שניתנו להחליף כוחות ולרענן עצמו לקראת הזמן הבא, בגדר יהיב חכמה לחכימי.

א. "והגית בו יומם ולילה", אין פטור מלימוד תורה בשום זמן כדאיתא במנחות, ואף בין הזמנים אינו זמן לביטול תורה חלילה. ואדרבה סדר ימים מתחיל בקביעות סדר ללמוד התוה"ק, ועל פי רבותינו זצ"ל ושליט"א ראוי שלא לפחות מד' שעות ליום, וכן לקבוע סדר מוסר. והנה ידוע שנשאל מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל איך אפשר ללמוד פירושים הארוכים של המל"מ המפורדים בפירושו על הרמב"ם, וענה "בשביל זה יש בין הזמנים שפנויים מסדרי הישיבה".

ב. עוד מהדהד באזנינו, הוראת מרן ראש הישיבה הגראמ"מ שך זצ"ל לכל ראשי הישיבות והרמי"ם בבין הזמנים להקדים ללמוד מראש בבקיאות את כל המסכת שעתידים ללמוד בזמן הבא בישיבה, כדי להיות מונחים בכל פרטי המסכת.

ג. ראוי להרגיל הילדים בכל גיל לשבת ללמוד עם האבא ולבדם, למען יתקיים בהם "גם כי יזקין לא יסור ממנה".

ד. ראוי להקפיד על קלה כבחמורה, לשים דגש על כל פרט בהלכה ולא לוותר על אף הנהגה או סייג אז גדר שאדם הנהיג לעצמו, גם אם זה באופן שאין חשש של נדה דהנה לא שייך שאברך וב"ב למשך חודשים ארוכים משתדלים בעבודת ד' על כל פרטיה ודקדוקיה, ובימי בי"ח ז"ז חלילה "לשרוף" הכל ברגע אחד. ועל זה אמרו חז"ל חבל על דאבדין ולא משתכחין...

ה. פשטות דעת המחבר על זמן קר"ש ותפילה היא כדעת המ"א, וכן נהגו רבותינו זצ"ל מאז ומתמיד. ולא סמכו בסתם על דעת הגר"א. וחמיר עליו מאמר הזוה"ק "מאן דלא קרי קר"ש בעונתיה בנדוי הוא כל ההוא יומא" רח"ל.

ו. אין לסמוך על זמן מה אחרי השקיעה לתפילת מנחה, וכן ערבית אחרי חצות כי הוא בדיעבד גדול, ויפה שעה אחת קודם ומי שאפשר לו ראוי שיתפלל מנחה גדולה וימבע עצמו מן הספק.

ז. ראוי תמיד להשתדל להיות בזמני התפילה בקרבת מקום לביהכ"נ לקיים דינא דגמ' להתפלל בביהכ"נ ואפילו במניין.

ח. היה ונאנס להתפלל בחוץ בחורשה וכדומה, יש לבדוק כוון ירושלים תובב"א, וכן שהמקום נקי וכשיר לתפילה. ומצוי במקומות אלו שאינם רואיים לתפילה. ואם התפלל ואח"כ ראה דבר הפוסל את המקום, תפילתו תועבה כי פשע, ועליו לחזור להתפלל ונמצא שבירך כמה ברכות לבטלה, רח"ל.

ט. יש לדאוג ללבוש בתפילה בגד הגון כמו כל השנה, בגד עליון וכובע בעומד בפני המלך, וכן בברהמ"ז יש לדאוג להיות מכוסה כראוי שהיא מה"ת.

י. ידועה מה' הפוסקים בגדר צניעות באיש, ולדעת המ"ג רעד עמו, גם באיש הוא מה"ת. מכאן תוכחה גלויה אם הולכים בבגדים שאינם מכסים מה שרגיל לכסות, וכן אם הולכים בבגדים שאינם הולמים בן תורה. וכבר הוכיח מרן הגרב"ץ אבא שאול זצ"ל בספ' זכרון הדסה שאין מן הראוי לבן ישיבה ללבוש חולצה בעלת שרוולים קצרים, ואידך זיל גמור.

יא. לעורר מיבעי, להקפיד על מקומות נופש וכדו' שהכל יהא בצניעות ובקדושה יתירה כראוי לבני תורה, לבל תצא חלילה תקלה ומכשול ועל כל או"א להיות עינו פקיחה וחדה ע"ע ועל ב"ב.

יב. אין לתאר מה גדולה ההשפעה לרעה על הדור הצעיר כשרואים בבית שינוי בהתנהגות כלפי ההלכה, לימוד תורה, תפילה או הנהגה שלא כרגיל באותו בית. ואף אם הבן אינו אומר כלום, מ"מ חושב בליבו שאי"צ להשתדל בכל דקדוקי ההלכה בכל עת שהרי בביה"ז אביו אינו מקפיד בדברים מסוימים, הוי אומר שלכתחילה מותר ובמשך השנה אביו מחמיר, והוא למה לו להחמיר כשאפשר להסתפק בעיקר הדין.

יג. אחרית דבר שהיא ראשית דבר להזכיר שמוצאי בין הזמנים כנכסים לחודש אלול וימים נוראים. ואיך אפשר להתחיל חודש הרחמים והסליחות, אם קדם לזה פסיחה על שני הסעיפים.

ונסיים ברמז על כל הנ"ל, ככ' "אם בחוקותי - תלכו", קודם חוקותי, אח"כ הרצון האישי של האדם, וממילא לעולם לא יבוא לידי פשרות חלילה, ויקיים בעצמו "עלה בעלה וירשנו אותה".

קהילות הקודש

גדולי התורה ניחמו את מורנו הגאון הגדול רבי שלמה זעפרני שליט"א על פטירת אביו הגה"צ זצוק"ל

מרנן ורבנן גדולי התורה התקבצו ובאו מכל רחבי הארץ, בכדי לנחם ולשאת וליטול חלק באבלו של מורנו הגאון הגדול רבי שלמה זעפרני שליט"א, נשיא איגוד עמלי התורה אב"ד ור"כ כתר תורה, על פטירת אביו הגדול רבי יצחק זעפרני זצוק"ל.

חרף ההגבלות בשל אילוצי התקופה, הגיעו אלפי מנחמים, מתלמידיו ושומעי לקחו של מורנו שליט"א, תושבי השכונה, קהילות האברכים בירושלים, וכן ראשי ישיבות ועומדי על מדין, ביניהם הגאונים הגדולים רבי בן ציון מוצפי, רבי יעקב הלל, רבי שמואל פנחסי, רבי מיכאל פדידה, רבי מרדכי גרוס, רבי שמואל טולידנו, רבי אליהו אבא שאול, רבי אפרים כהן, רבי אברהם יצחק רובין, רבי יצחק יוסף, רבי מרדכי טולידנו שליט"א ועוד רבים.

גדולי תורה נוספים אשר נבצר מהם להשתתף בשל חששות התקופה, התקשרו והביעו את תנחומיהם בטלפון, ביניהם מרן הגאון הגדול רבי שלום כהן שליט"א נשיא מועה"ת, הגר"י עדס שליט"א ר"י קול יעקב ועוד.

תנחומנו שלוחים קמיה מורנו שליט"א העומד על גבינו ומורה לנו את הדרך אשר נלך בה, ובני המשפחה כולה. המקום ינחם אתכם בתוך שאר אבלי ציון וירושלים, ולא תוסיפו לדאבה עוד.

הגר"מ גרוס שליט"א בניחום אבלים

תורה שלמדתי באף

ימי הקורונה אשר גרמו לפגיעה קשה בעולם התורה, בצמצום ואף סגירת בתי המדרשות והישיבות, נוצלו על ידי קהילות רבות מציבור אנ"ש לתוספת חיזוק נפלאה לבני הישיבות.

בפעילות נרחבת של ראשי וגבאי הקהילות ובראשם הרה"ג רבי יוסף רוקח שליט"א מחשובי קהילת היכלי תורה - מקור ברוך, לצד נציגי הציבור בעירייה, הושג תקציב לתפעול ישיבות מיוחדות לימי הקורונה בבתי מדרש רבים.

במסגרת הפעילות התקבצו עשרות בחורי חמד בכל קהילה לסדר לימוד בשטיינגן וברתיתא דאורייתא, עמלו בחברותות ושמעו ברוב קדוש שיעורי תורה מרבותינו רבני הקהילות וראשי הישיבות שליט"א. בסיום הפעילות זכו הבחורים גם לכיבוד ביד נדיבה.

בחורים רבים ציינו את התועלת העצומה שפעילות זו עוררה, הן בשעות הלימוד והן לאורך היום כולו. הבחורים, הוריהם ובני הקהילות כולם מוסרים את תודתם למארגני הפעילות, בתפילה שנזכה כבר בחודש אלול הבעל"ט שתיפתחנה הישיבות במתכונתן כבתחילה.

קהילת פסגת זאב הרחיבו את משכנם

כפי שסוקר כאן בלוח הקהילות של חודש סיון, קהילת בני תורה בפסגת זאב ששהו עד כה בכיתת לימודים של מוסד חינוכי - עברו לאוהל קבוע ורחב ידיים במרכז השכונה.

וב"ה התקיים בהם "והיה ראשיתך מצער ואחריתך ישגה מאוד", כאשר תוך תקופה קצרה ביותר קבלו אישור לאוהל נוסף שניצב בסמיכות ובגודל זהה, מה שהכפיל את שטח בית המדרש.

והנה אף שלמכלתחילה התקשו מעט בני הקהילה עם האוהל הארעי - מה' יצא הדבר לטובת הציבור, כאשר עם התפרסם הנחיות משרד הבריאות, נענה קצין המשטרה הראשי של אזור שפט (המונה את שכונות פסגת זאב, נווה יעקב והסובבות להן) והכריע שאהל נחשב כמקום פתוח וכי ניתן לקיים בו מניינים ע"פ ההנחיות.

גבאי הקהילה מיהרו לחלק את שני האהלים למספר חדרים נפרדים באמצעות מחיצות, וכך הוקם למעשה מרכז תורה ותפילה שוקק חיים בלב שכונת פסגת זאב, אשר תושבי האזור כבר החלו לכנותו "השיטבלאך הראשון בשכונה".

כך זכתה קהילה שהחלה את דרכה ממניין מצומצם במקום מושאל וארעי, לבית מדרש במרכז השכונה השוקק חיים בכל ימות השבוע, שבו מתקיימים עשרות מניינים ונוכחים מאות מתפללים מדי יום, כן ירבה וכן יפרוץ.

בית המדרש המרכזי עורר גל של פעילות תורה וחסד, וגבאי הקהילה כבר פרסמו באזור כולו מודעות הקוראות לבני הישיבות והאברכים להצטרף לישיבת בין הזמנים המרכזית שתתקיים אי"ה ביומי דפגרא. מסגרות ותיקות מבתי כנסת סמוכים בקשו להעביר גם הן את פעילותן בבין הזמנים להיכל האוהל המאושר, וכך יוכל להישמע קול תורה ברחבי השכונה ברוב עוז.

מציאות מבורכת זו מעידה על הצורך העז בהקמת מבנה של קבע, וגבאי הקהילה שוקדים בימים אלו על השגת הקצאה רחבת ידיים לצורך הקמת מבנה מפואר אשר יהווה מגדלור בלב השכונה עבור כלל תושביה יראי ה'.

ערב חיזוק והעצמה לנציגי ארגון "רוממות" בישוב נס הרים

ערב גיבוש והעצמה נערך במהלך חודש תמוז במתחם נס הרים ע"י ארגון רוממות, עבור נציגי השכונות בירושלים השומרים על קשר הדוק עם בני הישיבות.

בערב השתתפו כשמונים נציגים סביב שולחנות ערוכים, קיימו רב שיח והעלו רעיונות ותובנות יצירתיים על המשך רוממותו של בן הישיבה ובפרט בימי הקורונה. בהמשך הערב נערך זיץ עם שירי נשמה ברוח השעה, ולאחר מכן שמעו שיחת הכוונה מגדולי הרמי"ם בעולם הישיבות ומרבני רוממות הגאון הרב יצחק מאיר סעדון שליט"א אשר ביקש לעורר את הנציגים על המצב הקשה בקרב בני הישיבות בימים אלו, על השקעה גדולה שיכולה ח"ו לרדת לטמיון באם לא נתעשת ונלחם להמשך הצלחתם.

כמו כן חיזק ועורר הגאון הרב טוביה פולק שליט"א משגיח בישיבת עטרת ישראל, ואמר כי כאשר בן ישיבה שואל שאלות בנושאים רוחניים, יש מצב שנאמרים לו דברים מגומגמים ולא ברורים, מהסיבה שהאב בעצמו אינו יודע מה לענות, ולעיתים מצב זה חוזר על עצמו שוב ושוב, וזו הסיבה שהבחור נחלש בתורה וירא"ש.

יו"ר הארגון, הרב יעקב אגסי הודה מקרב הלב לנציגי הארגון אשר משקיעים את כל כוחם ומרצם למען בני הישיבות, וכן ביקש להודות מקרב הלב לנציגי הציבור בעירייה על ההשקעה הגדולה והמסיר